

ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT.

1. szám
1892.

KIADJA AZ ERDÉLYI KÁRPAT-EGYESÜLET.

254. sz.
1913.

Erdély kultusza.*

Tek. közgyűlés! Egyesületünk érdemes elnöke távirattal jelezvén, hogy «legnagyobb sajnálatára a közgyűlésre lejutni nem tud», tisztelnél fogva reám háramlott a helyettesítés kötelessége. Így nélkülözni vagyunk kénytelenek az ő elnöki megnyitóját is, melylyel bizonyára fényt vetett volna Egyesületünk állapotára, közeli múltjára és jövőjére. Helyette én csupán néhány gondolatban kísérlem meg jellemezni helyzetünket és feladatunk irányát.

A mi egyesületünk 22 évvel ezelőtt tudvalevőleg Erdély kultuszának társadalmi úton való fejlesztésére alakult. E kultusz alatti értjük és értendő mindaz, a mi hazánk e legexponáltabb részének ismertetésére, megerősítésére, támogatására vonatkozik.

Gyöngé eszközökkel, a társadalom ideális, az eszmék iránt lelkesedni tudó részére támaszkodva, szolgáljuk célunkat.

De, sajnos, a társadalomból mintha mindinkább kivészőben volna az ideális eszmék, a magasabb eszmények iránt való lelkesedés.

Mintha csak a múlt század második tizedének kortünetei ismétlődnének, főként az alantjáró nemzeti elfásultság, miről a költő azt írta, hogy:

Nincs magasra vívó szenvedelme
S jégkeblében fásult szívet zár.

Völgyben ül a gyáva kor s határa
Szűk köréből őse saslakára
Szédeleg, ha néha felpillant.

Akkor a napoleoni harcok után való kimerültség s az abszolutizmus zsibbasztó hatásától elfásultság ülte meg a lelket. Most egyrészt az anyagiak után való lázas rohanás, más-

* Elnöki megnyitó az E. K. E. 1913. január hó 26-án tartott közgyűlésén.

részt az ádáz politikai gyűlölség köti le rabúl a társadalom szellemi és fizikai erejét.

Mintha ennek a visszahatása volna az is, hogy általánosabb nemzeti, társadalmi, közigazgatási és kulturális ügyek iránt kevesebb az érdeklődés, mint kellene.

Pedig ideje volna, hogy ébredjen álmaiból Árpád nemzete, mert a világtörténelem kereke zakatolva forog, a zivatarfelhők gyülekeznek körülöttünk, a távoli világrengető földrengések mindinkább közelednek hazánk felé s lehet, hogy nem sokára mi is benne leszünk a nagy világmérfőzésben.

Erdély Magyarország keleti védőbástyája volt a múltban, az most is és kell maradjon a jövőben. Aki itt egy kapavágást tesz, az a védő bástyát erősíti.

Erdély kultuszát ilyen szemmel, szívvel és ésszel kell megítélnünk.

Erdély forgalma, mely nevét is az erdőtől vette, ma is elválaszthatatlan az erdőtől. Ebben van ereje, gazdaságának főforrása, ebben van varázsa, poézise. Az erdő kultusza, a turizmus itt nem csak multság, gondúzás, hanem a honismertetésnek, a közigazdaságnak, a közmívelődésnek, a honfentartásnak egyik fő eszközje. Hiszen sajnos ma is van sok honfitársunk,

..... ki sirva megyen

Új hont keresni túl a tengeren!

Hogy mindezt megértessük a nagy közönséggel, az elfásult társadalommal, új Széchenyinek, új Mikó Imrénének kellene támadnia, aki felrázza tespedéséből a nemzetet.

A mi egyesületünk e nehéz viszonyok között is nem esüggő lelkesedéssel dolgozik a zászlónk körül csoportosuló kis sereggel, bízva a jövőben és nemes célunk meggyőző erejében.

Ha a múltba tekintünk: találunk biztató jeleket. Ilyen az az emlékünknél, hogy a múlt évben ünnepeltük tíz éves jubileumát annak, hogy néprajzi múzeumunkat a Mátyás király szülőházába fenséges védnökünk s az ország nagyjainak jelenlétében megnyitottuk. Ha a jövőbe tekintünk, vannak jelek, melyek szebb jövő hajnalát reméltetik.

Hisszük, hogy Erdély kultuszának is rendel a gondviselés héroszokat, mert mindinkább köztudattá kezd válni, hogy Erdélyben van a legtöbb és legsürgősebb tennivaló a honépítés nagy munkájában.

Egy magyarországi előkelő gazdag birtokos, országgyűlési volt képviselő írta nem régiben nekünk, hogy a napi politikát megútválva minden szellemi és anyagi erejét a társadalmi köztevékenységre akarja fordítani és úgy látja, hogy a legtöbb

és legfontosabb tenni való Erdélyben van. Be akarja tehát útlazni e keleti országrész minden vidékét, megismerni a viszonyokat s erkölcsi és anyagi támogatással megtenni mindazt, amit szíve, esze és hazafisága diktálni fog.

Az ilyen jelek, hangok és biztatások hittel és reménnyel töltlenek el, hogy nem hiába ébresztgetjük a közvéleményt.

Bárcsak a jó szándékokat tettek követnék, a jó példák követőkre találnának s a társadalom apraja nagyja sorakoznék Erdély kultuszának előmozdítására, mely a mi hitünk szerint nemcsak eszményileg szép, hanem nemzetgazdaságilag hasznos, a hazafiság tekintetében pedig a legsürgősebb feladatok egyike.

A közönnyel küzdő jelen sivárságával szemben a szebb jövőber: vetett hittel nyitom meg közgyűlésünket.

Szádeczky Lajos.

Székelykocsárd — marosvásárhely — madéfalvi vonal.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Irta: Melitskó Frigyes.

Székelykocsárdról kiindulva e vonalnak (241 km.) közel kilenctizedrésze a Maros völgyébe esik, melynek alsó fele széles termékeny lapály, virágzó községekkel, felső fele Erdélynek erdőségeiben leggazdagabb vidéke és nincs is Szászrégenen felül — ezt is beleértve — állomás, melyen faipartelepekkel, messze nyúló erdei vasútakkal ne találkoznánk.

Székelykocsárdot elhagyva *Vajdaszegnél* állépünk az Aranyost, közvetlenül annak a Marosba torkolása előtt. Majd a Maroson is átkelve *Marosludasra* érünk, a marosludas-besztercei (mezőségi) vasút kiágazó állomására. *Marosbogát, Radnót, Maroscsapó, Kerelőszentpál, Nyárádtő* állomások érintése után, közben a kanyargós Maroson ismételten átkelve, *Marosvásárhelyre*, ezen rendkívül gyors fejlődésnek indult szép városba érkezünk. Innen a várost félkörben megkerülve *Marosvásárhely felsőváros, Sáromberke, Gernyeszeg* állomások érintése után a festői fekvésű gazdag *Szászrégenbe* érünk. Itt már látszik a Kelemen-havas hóborított feje és felbukkannak a görgényi havasok kéklő csúcsai is s alatt a majdnem folyóvá nőtt bővízű Görgény-pataknak messze benyúló kies völgyébe vész el tekintetünk. Szászrégen-Libánfalva görgényvölgyi keskenyvágányú vasút).

* A kiadás alatt álló új „Erdélyi Útikalauzból”.

Szászrégent és a vele összeépült Magyarrégent elhagyva, az erdőborította hegyek tömkelegétől segélyezett és mindinkább keskenyedő völgyben haladunk tovább, a kanyargós Marostól hol eltávolodva, hol azt megközelítve. Alsóidecs jodosós fürdőjéről nevezetes szász község területén érjük *Ideczfürdő* állomást; jobboldalt látható a szabad fürdő, a szászrégeniek egyik kedvelt kiránduló helye. Majd Felsőidecs gyümölcstermelő, jómódú szász község mellett elhaladva *Marosvécs* állomásra érkezünk, hol a Maros jobbpartján emelkedő dombon br. Kemény Kálmán ősrégi várkastélyát pillantjuk meg. A rómaiak idejéből fennmaradt castrum ez, melyet az erdélyi fejedelmek alakítottak át várkastéllyá. A kastély hatalmas parkja beleolvad az őserdő rengetegébe, melynek tisztásain remek kilátás nyílik a láthatárt észak és nyugat felől elborító hegycsúcsokra.

Magyaró állomás és *Déda megállóhely* után *Déda* állomásra érkezünk, hol az északról jövő tiszta vizű Bisztrapatak ömlik a Marosba; torkolatánál terül el a bisztravölgyi nagy faipartelep, a hova egy 20 km. hosszú gőzüzemű iparvasút szállítja a feldolgozandó anyagot. Közvetlenül az állomáson túl lép át a vasút egy 60 m. hosszú hídon a folyó balpartjára. Hirtelen összeszorúl a völgy s keletre fordulva bejutottunk a közel 50 km. hosszú Maros-szorosba, melyben az emberi kéz gigászi munkájára volt szükség, hogy vasút és országút a folyó mellett szemközt elférjenek. A Maros balpartján, hol sziklabevágásokban, hol a tajtékozó folyó medrétől elvont területen emelt kötöttéseken, egymást követő éles ívekben haladó vasúton, a szorosba beljebb hatolva elragadtatásunk egyre fokozódik. Meredek szirtfalak csipkézett éleikkel, szerte heverő sziklatömbök, a legbizarrabb alakú szikla csoportozatok pazar változatban tárulnak elénk, hirdetve a víznek a természet e hatalmas szobrászának hosszú, földkorszakos, szüntelen munkáját.

Ratosnya állomás elérése előtt elhaladunk a ledőléssel fenyegető gomba alakú Sólomkő mellett. Tövében barlang van. *Ratosnya* állomás községe túl a Maroson fekszik; havasi jellegű barátságos falu ez, a hasonló nevű számos eséssel s dörgő morajjal a Marosba szakadó bővizű patak mellett. A vonatról hálás betekintést nyerhetünk a patak gyönyörű völgyébe. *Ratosnya* több faüzlet rakodó állomása, így beágazó pontja a jódvölgyi iparvasútnak. *Ratosnya* állomásról kihaladóban látható az országút mellett az oszlopként függélyesen égnék meredő omlatag Czecek. Majd sorra következnek ugyancsak az országút mellett a Lisztes és Szerecseny a konglomerát kőzetek jellemző várromszerű bizar sziklaesportjai.

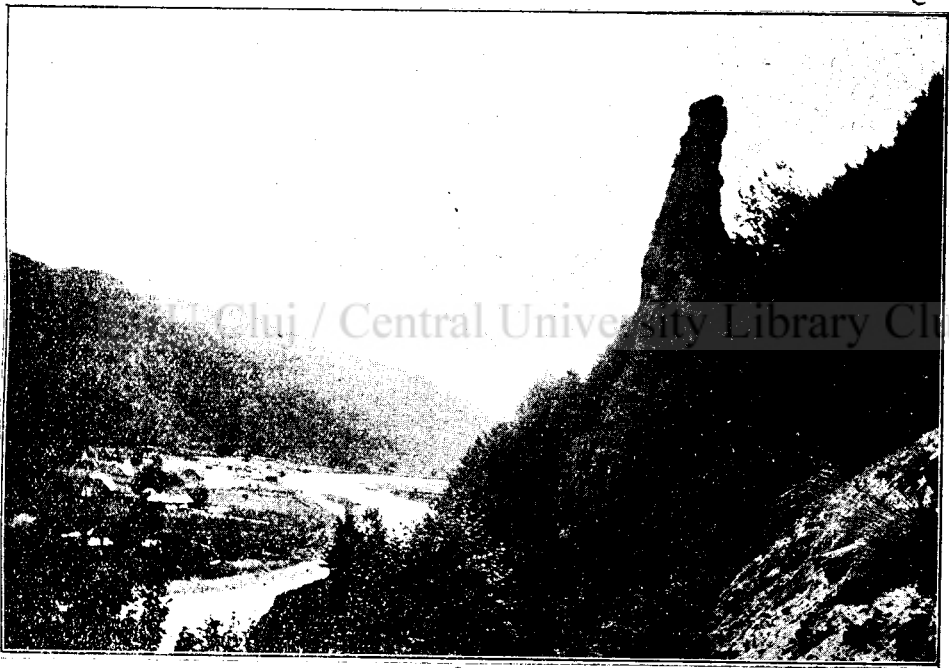
A 382 m. hosszú szalárdi alagút után *Szalárd* megállóhelyre érkezünk. A Marosba szakadó Szalárdpatak völgyében épült 20 km. hosszú gőzüzemű iparvasút a görgényi havasokig nyúlik. Az elszállításhoz jutó szálfák átrakására berendezett hatalmas daru ezen ipartelep egyik érdekessége. *Palotailva* (Palota és Ilva havasi községek összetett neve) szintén faipari teleppel bíró állomás, az Ilvapatak völgye iparvasútjának beágazásával. Az Ilvapatak torkolatával szemben élesen kanyarodó vasutat erős kőpartművek védik az esőzések alkalmával

megdagadt Ilva és Maros egyesült árja ellen. *Bánffyháza* megállóhelynél megpillantjuk Mesterháza községnek dombon épült új gör. kel. templomát, a balázsfalvi bazilika sikerült utánzatát.

Gödemesterháza előtt, a fedett közúti Maros híddal szemben látható a sziklába illesztett fehérmárvány keretű milleniumi emléktábla. Gödemesterháza vidékének egyik kimagasló csúcsa a Leon (1166 m.), melynek értékes trachit kőbányájából fejtették ezen vasútvonal hídszerkezeti kőveit.

Az ezután következő *Maroshévíz* állomás elérése előtt bepillantunk a Kelemen-pataknak északra messze felnyúló völgyébe, melyből gőzüzemű iparvasúton szállítják le a Maros partjára a tavaszi nagyvíz idejében letutajozandó szálfák nagy tömegét.

(előző nevén Oláh-Toplica) a Maros jobbpartján fekszik. A E vonal legforgalmasabb állomása *Maroshévíz*. A község

A CZECEK SZIKLA A MAROS-SZOROSBAN.

Gyergyó felőli országtúlból itt ágazik ki e hazarész gyöngyére a Borszékre kigyózó tölgyesi határszéli országút. Az élénk személy és árúforgalom, több faipari telep iparvasútjaival s a községnek gyógyfürdőül használt két természetes hőforrása annak állomásnak, községnek pezsgő életet. Az állomásból kihaladva jobb oldalt megpillantjuk a hőforrások tuffaképződményei közt aláomló hévizet, majd feltűnik Kelemen-havas orma is, melyről tiszta időben a Fekete tengerig elláthatni.

Marosvízen túl a vidék ellankásodik. A vasút *Galóczásnál* Csikvármegye területére lép. Itt van az erdőségekben leggazdagabb eme hegyvidékeinknek legnagyobb szabású faipartelepe, 47 km. hosszú iparvasútjával. A vállalat 1200 munkást foglalkoztat. A vasút a Fülpei 181 m. h. alagúton túl délnek tartva követi a Maros irányát és *Gyergyóvárhegy* előtt átlép

a Maros jobbpartjára. A szintén gőzüzemű 34 km. hosszú putnavölgyi iparvasútnak rakodó állomását képező Gyergyóvárhegyről kezdve a völgy széttárul és kifejlődik a gyergyói gyönyörű fensik népes szintiszta székely községeivel. Pályánk *Ditrónál* még két izben áthidalja a Marost, hogy attól egyre eltávolodjék és csak *Vaslábon* túl lépjen ismét közelébe.

Ditrónál a község kéttornyú temploma lep meg nagy arányaival, melyhez díszítő elemképen vaslábi és szárhegyi márványt alkalmazott az építő művész. Elhagyva Ditró és a vele szemben elterülő Gyergyóremete vagonos székely nagyközségeket, balfelől elénk tárul a szép szárhegyi erdő, alatta a szintén vagonos Szárhegy község, a dombtetőn búcsújáró kápolnájával, lentebb a ferencrendiek kolostorával és templomával. (Borszék fürdő Ditró és Szárhegy községbelieknek a tulajdona). A szárhegyi fehér márványbánya szép jövővel kecsegtet. Itt megemlítjük még a gróf Lázárok ódon kastélyát, melyben Bethlen Gábor élte gyermekéveit. A kastély most rom.

Szárhegy után Csikvármegye legnépesebb városába *Gyergyószentmiklósr*a érünk (8000-et meghaladó lakossal). Gyergyószentmiklóssal szemben a gyergyói fensik kellős közepén elterül Gyergyóalfalu, gőzüzemű erdei iparvasútjával. Gyergyószentmiklósról eljuthatni a 995 m. tengerszínfeletti magasságban fekvő festői Gyilkostóhoz, mely tótól helyenként alagútban vezetett műút készül a páratlan szépségű Békás-szoroson át Romániába.

Vasláb állomásra érkezve a Libán hegy felől levezetett sodronykötélpálya ötlük szemünkbe, görgőkön érkező deszkaszállítmányaival. Vasláb nevezetessége fehér és szürke márványt termelő bányája. Ezen állomáson túl a pálya nagyobb emelkedéssel helyenként sziklabevágások közt halad az itt megszükölt völgy oldalán s meglepődve látjuk a völgyben újra a *Ditrónál* még 30 méteres híd alatt Gyergyóalfaluból érkezett tutajokat szállító Marost itt már csak keskeny állépfetőként szeszélyes kanyargásokban aláfolyni, pedig nincs miért csodálkoznunk, mert néhány perc múlva elérjük eredő helyét *Marosfő*t, a Maros és Olt folyóknak a tengerszín felett 882 m. magas vízválasztóját. Maga a szerényke forrás a vonatról nem látható. A gyönyörű fekvésű Marosfő a mozdonyok víz-állomása, vízemelőgépek nélkül, mert a víz a Marosnál magasabbban eredő Meszespatakából felfogva természetes eséssel jut el 2 kilométert meghaladó csővezetékben a vízdarukhoz és állomási kútakhoz.

Marosfőtől 15% lejtéssel folytatjuk útunkat a már az Olt folyó vízgyűjtőterületéhez tartozó Pircske-patak völgyoldalán, hol meredek sziklabevágásokban, hol 20—30 m. magas töltéseken s közben az udvarvölgyi alagúton, gyönyörködve a baloldali látkép háttérét alkotó remek hegycsoportokban, köztük a nyeregalakú és rézbányáiról híres Balánbányai hegységekben. *Csikszentdomokos* nagyközség előtt messze a völgyben látható a Báthoriak korszakából fennmaradt kápolna.

Csikszentdomokosnál kitágul a völgy, a Felcsiknak nevezett fensik, melyen az egymást érő, csaknem összeépült népes székely községek mentén halad a vasút le Madéfalváig, a gyimesi vonal beágazásáig, három izben áthidalva az Oltot.

A közbeeső állomások: *Karcfalva, Csikmadaras, Csikrákos. Mádéfalva* előtt látható jobb oldalt a mádéfalvi veszedelem emléke; itt folytotta vérbe br. Siskovics generális, a székely határőrség szervezője a székely fölkelést 1764. január 6-ika éjjelén.

Légrády Terray István emlékezete.*

Irta: **Tanács József.**

Mélyen tisztelt közgyűlés! Mai közgyűlésünk tárgysorozatának egy kegyeletes kötelességet teljesíteni hívatott pontjához értünk, amikor néhai Légrádi Terray István örökös tagunk

múlt évi május hó elején történt elhunytával szenvedett veszteségünknek akarunk kegyeletes kifejezést adni.

* Elmondott az 1913. évi januárius hó 26-án tartott közgyűlésen.

Ez a feladat eredetileg nem csekélységemnek jutott osztályrészül, ezért rögtönzött felszólalásomért és azért, ha nem tudnám úgy kifejezni mindnyájunknak fájó érzelmeit, amint azt a boldogult érdemei és nemes példát mutató élete megkövetelné, szíves elnézést kérek. Ugy vélem és hiszem, hogy a tisztelt közgyűlés is velem érez, nevezetesen, hogy a kegyeletes megemlékezésnek a mai közgyűlésünkről kimaradnia nem szabad és hogy a kegyeletes megemlékezésnek méltó helye ez a terem és ez az ünnepélyes közgyűlés.

Mélyen tisztelt közgyűlés! Az utóbbi évtizedekben, amint a nap hevesen melegítő sugaraival bearanyozta hazánk sík és hegyvidékeit, majd a Kárpátok sziklabércei között, majd az Alföld régi omladékainál, majd a Felvidék csonka várromjai között, majd Erdély remek vidékein és fürdőhelyein egy férfit láttak megjelenni, akinek arcán a gyönyörködés halvány pírja égett, amint a természetalkotta szépségek látása elfogta egész valóját. Egy férfi járt nyaranta a múltak omladékainál a Királyhágón innen és túl, keresve a táj szépségeit és kutatva a történelem visszamaradt emlékeit. Egy férfi állott meg az égbe nyúló hegyormokon, hogy ihletett szemekkel nézzen szét onnan hazájának hegyeire és völgyeire, hogy a látottak remek változatossága termékenyítse meg az örökszépben gyönyörködő lelkét.

Majd mohos kövek között látjuk e férfiút, keresve, kutatva a múltak emlékeihez tartozó korhadt, vagy elrozsdásodott tárgyakat, rendelkezve, majd maga is csákányt ragadva kutatta a régi emléktárgyakat, mert amint szerette a természet alkotásait, éppen úgy óhajtotta bírni az emberi kéz műveit, hogy a zordon idők napjai alatt is visszaemlékezve, soha se fogyhasson ki a lelkigyönyörűséget adó kincsekből.

E férfiú légrádi Terray István, néhai lelkes turista társunk volt, régiség gyűjtőnk és kedvelőnk s természetimádónk.

Amily természetimádó volt néhai örökös tagunk és alapítónk, azt akarta, hogy mások is kövessék példáját és azért minden kedvére működő egyesületet anyagilag is támogatott céljainak előmozdításában, jól tudván, hogy csupán erkölcsi támogatással vajmi kevés alkotás vihető keresztül s akinek a gondviselés megengedte, hogy eszményeinek szolgálatában anyagi segítséget is nyújthasson, az szolgálhatja helyesen és nemesen azt az ügyet, melynek fejlődését és haladását lelke mélyéből óhajtja. Így segítette egyesületünket is 2000 korona alapító adományával.

Igy cselekedett boldogult turista társunk, amikor a közművelődési egyleteknek, természettudományokat művelő társaságoknak nemcsak mint azok tagja, hanem bőkezű adományaival segítő társuk is volt.

Sok hosszú és fáradságos munkával gyűjtött régészeti gyűjteményét féltő gondnal őrizte és meghagyta, hogy ezeket közkinccsé óhajtja tenni, ha azoknak megőrzését vagy ő vagy utódai teljesen biztosítva látják. Ő már nem érte meg, de vég hagyománya értelmében a gyűjtött régiségek nemsokára közkinccsé válnak, mert a Gömörmegyei muzeum állami támogatással biztosítva lévén, gyűjteményei oda helyeztetnek, hogy mindenkor hirdessék a nemes adományozónak a haza javára irányult önzetlen működését.

A fájdalom nehéz érzése borúl szívünkre, hogy ily nemes alak eltávozott körünkől, de a fájdalom érzését enyhítenie kell annak a gondolatnak, hogy ily példa vonzóerőt fejt ki és sokat fog ösztönözni arra, hogy e nemes példán fellelkessede, hasonló felfogással, hasonló kedvteléssel nemcsak erkölcsi, hanem anyagi erővel is segítsék előre a hazai természettudományok művelését, a turistaság fejlődését és a nemzeti kultúra előrehaladását.

Az E. K. E. hálás gondolattal őrzi légrádi Terray István emlékezetét. Fájdalomteljesen fejezi ki részvételt elhunytá felett és ezeket az érzelmeket örök hálájának és példát nyújtó emlékezte megőrzésének tanúságául a mai közgyűlés jegyzőkönyvében megörökíti. Virrasszon az igaz hazafi sirja felett hálás emlékezetünk!

Évi jelentés

az Erdélyi Kárpát-Egyesület 1913. január 26-án tartott XXIII. közgyűlése alkalmából.

Tisztelt közgyűlés!

A turistáskodásra való hajlandóság igen sok külső körülménytől függ, ezért a turistasági egyesületek működéseinek is csak akkor van számottevő eredménye, ha a viszonyok engedik.

Turistáskodni csak ott lehet, ahol a turistát megbecsülik. Közgazdaságilag elhanyagolt vidéken mindig csak tengődik a turistaság és a forgalmat fejleszteni csak hosszú évekig tartó agitációval sikerül. Az elmondottak számos év meddő munkáinak veritékéből szűrődnek le úgy külföldön, valamint itt nálunk Erdélyben is, Erdély közgazdasági állapotának elmaradottsága, a múlt évi elemi csapások okozta inséget nem is említve, mindig nagyobb volt, mint az anyaállamé. Világos tehát, hogy egyesületünk működése, bár a törekvés, a munkabuzgalom egyáltalán nem állott és áll a másokénál hátrább, még is nem lehet annyira szembetűnően eredményes, mint egyebütt. Elég, azt hisszük, ha rámutatunk áldatlan közéleti viszonyainkra, hiszen azok már évek óta meghúsfítanak minden fömörülést. Ilyen körülmények között lehet e csodálkozni azon, hogy minden évben nagy eredményeket felmutatni nem tudunk. Mindazonáltal büszke öntudattal jelenthetjük ki, hogy munkánk után Erdély többé nem ismeretlen föld, mert gyopáros lobogókat végighordoztuk mindenik ormán és ninesen többé olyan elrejtett természeti szépség, amelyet nem ismertünk volna. Képtárunk, múzeumunk, könyvtárunk, térképtárunk és irodánk rengeteg Erdélyre vonatkozó becses adatnak tárháza, melyekből mindenki kimerítő tájékozódást szerezhet. 13 menedékházunk és védőkunyhónk, 23 turistaszállónk 24 egyéb magán megszálló helyünk megkönnyíti a turistáskodást. Iro-

dánknak állandóan nagy forgalma van, mert nemcsak szoros-
 san veti turistasági, utazási ügyekben, hanem hozzánk nem
 tartozó egyéb közgazdasági ügyekben is számtalan megkere-
 sés érkezik. Mindig jóleső örömünk volt afelett, hogy minden
 fennakadás nélkül kimerítő válaszokat és fölvilágosításokat
 adhattunk, de máskülönbben is örvendetünk kellett, mert a
 megkeresésekből azt állapíthattuk meg, hogy a miért küz-
 dünk, az érdeklődés Erdély iránt állandóan fokozódik. Fájd-
 dalom az éremnek más oldala is van. Szomorúan konstatál-
 nunk kell azt is, hogy az erdélyi magyarságnak a turistaság
 és egyesületünk iránt való érdeklődése nem fokozódik olyan
 arányokban, mint ahogyan természeti szépségeink megérede-
 melnék. Annak a gárdának, mely 22 évvel ezelőtt nagy ideáliz-
 mussal és önzetlen lelkesedéssel állott a gyopáros lobogó alá,
 sora egyre ritkúl és a támadott hézagoknak betöltésére újabb
 lelkes férfiak vajmi gyéren jelentkeznek. Ennek magyarázata
 az, hogy korunk egyre anyagiasabbá válik. Nekünk a turistá-
 kat az újabb nemzedékből kellene és kell nevelni. Am az is-
 kolai kirándulások rendszeres gyakorlása is még csak 14 éves
 egyesületünk általi kezdeményezés. Tanügyi férfiak hangoz-
 tatják, hogy az iskolai kirándulások is még nem mindig olya-
 nok, hogy alkalmasak lehetnének turisták nevelésére. Az em-
 lített időszak alatt felnevelkedett ifjúságnak még igen kevés
 hányada juthatott olyan helyzetbe, hogy a turistáskodásra
 ideje és módja lehetne. Máskülönbben is hogyan szerethesse
 meg a turistáskodást az az ifjú, kinek sem szülői, sem tanárai
 nem járnak elől jó példával. Taglétszámunkat vizsgálva, azt
 a tényt állapítottuk meg, hogy tagjaink között nagyon kevés
 tanár van. Van olyan erdélyi középiskola, melynek tanári ka-
 rából egyetlen egy tanár sem tartotta érdemesnek egyesületünk
 tagjai sorába lépni, bár egyesületünk az iskolai kirándulások
 lebonyolításával igen nagy munkát végez. Vannak turista egye-
 sületek, amelyek egyáltalán nem törődnek ilyesmikkel, de mi
 különleges viszonyainknál fogva, a jövő reményében mindig
 meghoztuk és meghozzuk az áldozatokat. Érdekes jelenség az
 is, hogy ama tanárok közül, akikre az ifjúság testnevelése
 bízva van, a tornatanárok közül, egyetlen egy fogta fel azt,
 hogy a turistaság eszméje körül csoportosítani nemcsak érde-
 mes, de szükséges is.

De elhagyjuk a semmi vigasztalást nem nyújtó komorképek
 rajzolását, hanem inkább jelentjük, hogy dacára a kedvezőt-
 len időjárásnak, a múlt év folyamán összesen 39 csoportos
 iskolai és területi kirándulást bonyolítottunk le, 1815 részt-
 vevővel. A megelőző évi jelentés adataival összehasonlítva a
 csoportszám kevesebb 21-gyel, azonban a résztvevők száma
 már több 63-mal. Magántársaságot 11-et irányítottunk 116
 résztvevővel. A múlt évi eredményhez viszonyítva a csoport-
 szám több 3-mal, a résztvevők száma 31-gyel. Egyesületi ki-
 rándulást rendeztünk 8-at, összesen 666 résztvevővel, a kirán-
 dulások száma az előző évinél kevesebb 11-gyel, a résztvevők
 száma több 340-el. Az egyesületi kirándulások közül fel kell
 említenünk a Fogarasi havasokba tett 3 napos magasabb hegy-
 sági kirándulást, amelynek rendezése körül egyesületünknek
 kiváló szolgálatot tett Szilágyi Gyula nagyszabeni tanár tag-

lársunk. E kiránduláson 10 tagunk vett részt és igen nagy volt az örömünk, hogy a gyönyörű magas hegységnek száz testvéreink által egyik legmesteriebben feltárt részét bemutathtuk. Láthatták tagtársaink, közöttünk több választmányi tag, hogy a 33 éves kitarító céltudatos munkának milyen szép eredményei vannak. Láthattak fegyelmezett tanult turistákat az iparos és a kereskedő osztályból és meggyőződhetek arról, hogy milyen nehéz és áldatlan munka a magyar turisták között fegyelmet tartani.

A múlt egyesületi év alatt összeköttetésben és csereviszonyban állottunk 38 külföldi, 34 belföldi egyesülettel. Csereviszonyban vagyunk 32 hírlappal és 37 folyóirattal. Újonnan belépett 56 tag. Kilépett 73, meghalt 14 tag. Az elhunytak közül névszerint is meg kell emlékeznünk légrádi Terray István örökös alapító tagunkról, továbbá Nemes Endre, Gyárfás László, Pap Mihály választmányi tagjainkról, továbbá Széky Miklós, Görgey István, Irsay József, Imets F. Jákó, Barsay Domokos, Gyárfás Győző, Siegmeth Károly a régi gárdából való elhunyt tagokról, akiknek helye igazán pótolhatatlan.

Amint a felsorolt adatokból látszik, az újonnan belépett tagok száma nem pótolja az elhalálozás és kilépés által származott veszteséget. A közgazdasági és közéleti viszonyok mostohaágában kell keresnünk az okot, mert az hiúsított meg minden tömörülési akciót. Az általános elszegényedés és inség meglátszik zárószámadásainkon is. A tagdíjakat alig lehet behajlani. Erélyes intézkedésekre van szükség, ha nem akarunk elsorvadni.

A veszteségek és esapások felsorolása után meg kell emlékeznünk arról is, hogy számosan voltak, kik szeretettel viseltettek egyesületünk iránt. Így gyalui Rosenberger Mór budapesti osztálytitkárunk serényen munkálkodik hajdan legnépesebb osztályunknak, a Budapestinek újjászervezésén. Nagy a reményünk, hogy a tél folyamán a székesfővárosban nagyobb taglétszámot toborozhatunk és azzal jelentékenyen hozzájárulhatunk Erdély idegenforgalmának emeléséhez. Erdély idegen forgalmát kiválóan szolgálja Erdélyt az anyaállamban állandóan ismertető akciónk. E törekvésünknek fíradhatatlan, buzgó előharcosa dr. Hermann Antal muzeum-igazgató, aki az Emke támogatásával beszerzett üvegképekről 5 ízben tartott vetített képes előadást. Az egyesület részére még áldozatokat hoztak Oberding Antal, aki a múlt év folyamán is vízvezetékünket díjlatlanul javította és jókarban tartotta. Könyvadományokkal gyarapították az egyesületi könyvtárt a Kassa-Oderbergi vasút, a Múzeumok és Könyvtárak orsz. Főfelügyelősége, dr. Gergely Albert, Jákey Dániel, dr. Szádeczky Lajos, dr. Hermann Antal, Orosz Endre, K. Sebestyén József. Különösen ki kell emelnem gróf Esterházy Miguel tagtársunkat, aki 35 drb. értékes könyvvel, 1 térképpel, több nyomtatvánnyal és a 48-49-es időkből származó papírpénzzel gyarapította leltárunkat. A múzeum is igen szépen gyarapodott legnagyobb részben ajándékozás útján 152 drb. Vásárlásra szűkös viszonyainknál fogva nagyon keveset fordítottunk. Vásároltunk 11 darabot. Ajándékozók voltak: László Dánielné, Vincze Ár-

pád, Bálinth Benedek, Brezsán János, dr. Pataky Jenő. Egyedül Bálint Benedek 141 darab értékes tárgyat adományozott.

Meg kell még emlékeznünk muzeumunk jubileumáról. Ugyanis múlt év október hó 12-én múlt 10 éve annak, hogy muzeumunkat az akkori kormány tagjainak jelenlétében nagy ünnepség között megnyitottuk és «Erzsébet» zászlónkat felavattuk. A jubileum alkalmából *Merza Gyula* főpénztárosunk a zászlóavatási ünnepség mahagoni díszes keretbe foglalt nagyméretű képét ajándékozta a muzeumnak. Kedves kötelességet véltünk teljesíteni azzal, ha azt indítványozzuk, hogy a t. közgyűlés a nemeslelkű adakozóknak szavazzon jegyzőkönyvi köszönetet. Pénzadomány összesen 514 kor. folyt be az egyesületi pénztárba. A földmivelésügyi miniszter 2000 koronát, a Kolozsvári Takarékszövetkezet és Hitelbank 100 koronát, az Erdélyi Bank 50 koronát adományozott az egyesületnek. Ez adományok nélkül egyesületünk gépezete teljesen elakadt volna. A múlt év folyamán is, esetelre nehéz körülményeinket, kérő szóval fordultunk Erdély és Magyarország nagyobb pénzintézeteihez. Nem tudjuk, hogy a nehéz pénzügyi viszonyok között lesz-e annak eredménye, de megnyugtatásunkra szolgál az, hogy helyzetünk javítására minden lehetőt elkövettünk. Meg kell említenünk még azt, hogy Kolozsvár város törvényhatósága a múlt év folyamán különleges rendelkezési céllal 1300 korona segélyt adott. E segélyből egyesületünk kebelében idegenforgalmi irodát létesítettünk, amely hivatva van nemcsak Kolozsvár városának, hanem egész Erdély idegenforgalmának fellendítésére. Az idegenforgalmi irodánál már teljesen készen van egy turista naptárnak és Kolozsvár város reklám prospektusának munkálatával, úgyannyira, hogy azok a legrövidebb idő alatt kikerülhetnek a sajtó alól. Előkészítés alatt áll Erdély Uti kalauzának új kiadása, hogy a múlt közgyűlés határozatának eleget tehesünk. Az anyag legnagyobb részben már teljesen fel van dolgozva, egyedül a finanszírozási kérdés okoz gondot. Serényen folynak a tárgyalások egy erdélyi díszalbum kiadása körül. Az utóbb említett kiadvány megjelentetéséhez igen nagy reménységet fűzünk, mert ennél már a finanszírozási kérdés is könnyebben megoldható és azonkívül azt is lehet remélni, hogy a munka az idegen forgalomra való hatáson kívül még jelentékeny bevételi forráshoz is juttatja az egyesületet. Tisztelettel kérjük a közgyűlést, adja meg felhatalmazását a díszalbum megjelentetéséhez.

Jelentékenyebb gyakorlati munkálkodást végeztünk Réven, a Zichy-barlangban, ahol 120 m. hosszúságban új barlangrészt tártunk fel és az összes barlangi építményeket, hidakat, lépcsőket, barfákat átjavítottuk. Ugyanezen területen új kilátó pontokat kőszarvba foglalva mintegy 4 km. hosszú új turista utat is készítettünk. Örömmel jelenthetjük azt is, hogy a Zichy-uradalomnak felügyelője, *Czorny Győző* taglárunk fáradtságával a Zichy-barlangnak a Tízfalusi Öregbarlanggal való összeköttetését sikerült kétségtelenül megállapítani. Ha volna módunk hozzá 1-3 hónapi erős munkával a gyönyörű Zichy-barlangot hazánk legnagyobb barlangjává fejleszthetnők. Kolozsvár környékén feltűző gonddal javítottuk útainkat, útjelzéseinket és menedékházainkat. E munkálatok

végzését is nagyban korlátozta az időjárás, amely miatt a messzi távoleső Biharhegységi útainkra sem fordíthattunk kellő gondot. Megrajzoltattuk Kolozsvár környékének turista térképét. Hogy az utakat jobban nyilván lehessen tartani. A sokszorosítás már a jövő év feladata kell, hogy legyen. Fel kell említenünk azt is, hogy az abnormis őszi időjárás úgy a Kolozsvár környéki, valamint a Biharhegységi turista utakat nagyon megrongálta, az Árpád-esücsi messzelátó tornyot, melyet tavasszal rendbehoztunk, a múlt év őszi bűnös kezek újra megrongálták. A tavasz folyamán sok tennivaló vár tehát egyesületünkre, csak legyen aki a munkálatokat végezze és legyen rá megfelelő fedezet. Itt említjük meg, hogy Vészi Béla tagtársunk 10 darab útjelző táblát ajándékozott az egyesületnek. Indítványozzuk, hogy az ajándékozónak szavazzon a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet.

Alapszabályaink intencióihoz hiven a múlt év folyamán is igyekeztünk Erdély fürdőügyét szolgálni. Eszközaink különfélék valának. Múzeumunkban állandó fürdőügyi kiállítást tartunk fenn, hogy a múzeumot megtekintendő idegenség fogalmat nyírjen, mennyi természeti kincs rejtőzik e kicsiny országrészben. A múlt év folyamán 79 esetben adtunk felvilágosítást fürdőzési és erdélyi nyaralási ügyekben. A fürdők ismertetését legkiválóbban teljesíti Erdély folyóiratunk amelyben a múlt évben 5 ízben közöltünk egyes fürdőkről nagyobb cikkelyeket és 7 ízben apróbb ismertetéseket, híreket.

Az egyesületi ügyeket az alapszabályok értelmében tisztikari tanácsi és választmányi üléseken, továbbá havonként tartott társas összejöveteleken tárgyaltuk. Összesen tartottunk 10 tisztikari tanácsulást, 9 választmányi ülést és 8 társas összejövetelt és azok egyikét felolvasással is összekapcsoltuk. Egyik ilyen összejövetel határozatából kifolyólag egyesületünk tagjai nagy számmal résztvettek a Magyarfenesi Daloskör zászlószentelésén és mint szereplők is az azzal kapcsolatosan rendezett estélyen. Ez alkalommal a természeti emlékek és szépségek megvédelmzése céljából népszerű felolvasást is tartottunk, hogy szolgálhassuk a földmivvelésügyi miniszternek ilyenirányú kezdeményezését.

Meg kell említenünk még, hogy 1910-ben tartott közgyűlésünk határozatából kifolyólag a földmágnassági és meteorologiai intézet közbejöttével a múlt év folyamán a Nagykőhavas meteorologiai állomást létesítettünk és így most az Árpád-menedékházival együtt, állandó megfigyeléseivel két állomásunk szolgálja a tudományt. Kérjük jelentésünknek tudomásul vételét.

Előterjesztette :

M. Kovács Géza.

Gróf Bethlen Bálint

sz. 1876 aug. 24. mh. 1913 febr. 8.

Erdély társadalmi életét fájdalmas nagy veszteség érte, gróf Bethlen Bálintnak oly korán bekövetkezett tragikus halálával. Az életerőtől duzzadó hatalmas alaknak, a mindig jókedvű s igen népszerű főúrnak egyszerre összeroppanása mélyen megdöbbenetete és meghatotta tisztelői és barátai nagy seregét; váratlan halála pedig a legmélyebb részvétet keltette országszerte s főként Erdélyben, hol őt mindenki ismerte, tisztelte és szerette, részint egyéni kiváló tulajdonságaiért, részint azon nagy érdemekért, melyeket a nemzeti érdekek védelmében, szolgálatában és társadalmi lelkes tevékenységével szerzett.

Volt országgyűlési képviselő, majd Tordaaranyos vármegye főispánja, ref. egyházmegyei főgondnok, a kolozsvári úri kaszinó igazgatója, az EMKE alapítótagja, s az *Erdélyi Kárpát-Egyesületnek megalakulása alkalmával legelső elnöke* (1891—94.), majd éveken át társelnöke 1894—99-ig).

Budapesten, a Liget-Szanatoriumban hunyván el, febr. 9-én d. e. 11 ó. a kerepesi-úti temető halottas házában áldották meg a ref. egyház szertartása szerint és *gróf Apponyi Albert* egykori politikai vezére búcsúztatta el, kiváló érdemeit méltató szép szavakkal.

Temetése Bethlenben febr. 11-én d. e. 11 órakor ment végbe, a kiterjedt nagy család, előkelő rokonság, Erdély társadalmának színe-java, tisztelői és barátai mindenfelől összesereglett nagy sokasága jelenlétében.

Ravatala a betleni középkori ref. templom gótikus ívei alatt volt felállítva, száznál több koszorúval körülvéve.

Az egyházi búcsúztatót *Fancsó Lajos* marosújvári ref. esperes és *Bartha Lajos* aranyosgyéresi ref. lelkész tartották.

A Bethlen-család békehegyi sírkertjében megásott sír felett legelőbb *Iovassy Andor* nyug. alispán Tordaaranyos vármegye nevében, majd *dr. Szenkovics Aurél* Torda város részéről búcsúztatták el. Végül kolozsvári baráti köre, az EMKE, E. K. E. és a »Társadalom« nevében *dr. Szádeczky Lajos* egyetemi tanár mondott végbúcsút, méltatta érdemeit s a nagy veszteséget, mely az erdélyi társadalmat az ő korai elhunytával érte.

Az E. K. E. alelnökének búcsúztatója gróf Bethlen Bálint élet- és jellemrajzát a mélyen átértett kegyelet mellett a történetíró hűségével így tükrözti vissza:

Halnak, halnak, egyre halnak
Színe-java a magyarnak!

Alig három hete veszítettük el a jó-kedv egyik fejedelmét: íme itt hagy minket a mi másik büszkeségünk, gyönyörűségünk, akit a viruló életerő s a ragyogó kedély megtettesülésének ismertünk, s akit a sötét végzet mégis oly hirtelen és kegyetlenül ragadott el tőlünk.

A váratlanul lesújtó csapás első napjaiban meg sem tudjuk ítélni veszteségünk nagyságát. Csak azt tudjuk, érezzük, hogy megint letűnt egy világító és melegítő nap egünkről, hogy veszteségünk pótolhatatlan.

Hiszen *Bethlen Bálint* maga volt az őserő, akin a természet jókedvében remekelt. Ragyogó kék szemében a lángész sugarai villogtak, daliás termetén a férfias erély és az úri meitóság sugartzott, mozdulataiban az ó-görög szobrászat plasztikája elevenedett meg.

A külső alak tökélyével összhangban állott az ő lelki nemessége, szíve jósága, nazariás lelkesedése, és társadalmi előkelősége. Mindez nagy műveltséggel párosulva, értékes szolgálásokat tett a hazának, nemzetnek és társadalomnak egyaránt.

Hogy még többet nem tehetett: annak a mi nemzetünk felett lebegő balvégzet az oka, mely annyi sok őserőt, dúsgazdag lelki és szellemi tehetséget arra kényszerít, hogy megfelelő munkatér hiányában önmagát emésztő lúzból egjen el.

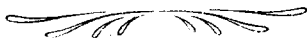
Vagy nem keserves balvégzet-é az nálunk, hogy olyan tehetségeknél, amelyek országok kormányzására volnának méltók, akik a világ történelmében játszhatnának vezérszerepet, a mi szomorú közállapotaink miatt sokszor aprólékos pártpolitikai tusákban kell elvesztegetniök erejük legjavát, s aki ezekben a lelketölő harcokban kimerül, annak alig marad egyéb menedéke, mint a világtól elvonulás, vagy a sírva-vigadás életemésztő vígasztalása.

Ebben a nemzeti balsorsban *Bethlen Bálint*nak is bőven volt része. A magyar politikai élet sivárságának egyik átka, hogy ő oly korán, férfikora delelőjén hagy el bennünket.

De ne álljunk perbe e szomorú végzettel, hanem inkább emlékezzünk meg az ő szép életének ragyogó vonásairól. Jelenjék meg lelki szemünk előtt a fejedelmi rokon-sarjnak meleg emberszeretetéből eredt páratlan népszerűsége. Tűnjék fel előttünk az erdélyi magyarság nemzeti eszményeinek bátor előharcosa, az EMKE zászlóartója, az Erdélyi Kárpát-Egyesület első elnöke, a kolozsvári nagy és kis Társadalom egyik főfő éltető szelleme, a Régi Erdélyi Lakodalom és újabbkori családi lakodalom daliás násznagya stb. stb. És mindezek mellett és felett a legnemesebb szívű jó barát, aki szívének lobogó lángjával százakat, ezreket melegített, holdogított és alkotott magának a kegyeletos szívekben ércnél maradandóbb emléket.

Ezt a gyémánttisztá lelket, ezt az igazi «nemes embert», ezt a pótolhatatlan jóbarátot gyászoljuk, siratjuk, búcsúztatjuk azzal, hogy szeretetünk még a síron túl is él!

Azzal a vallásos hittel vigasztaljuk magunkat, hogy lehetetlen, hogy emyi szépség, jóság, nemesség örökre elmúljon: a halál, hisszük, hogy csak átalakulás, ami után a földöntúli lét, az örökélet következik. Ebben a hitben búcsúzunk Tőled kedves volt elnökünk, tagtársunk, nemes szívű barátunk, *Bethlen Bálint*, aki oly váratlanul hirtelen elhagytlál bennünket. Isten veled, a viszontlátásra!

Egyesületi élet.

Az E. K. E. védőjének távirata. A közgyűlés alkalmából üdvözlő táviratot küldöttünk József kir. herceghez, egyesületi védőnkhez, melyre a következő válasz érkezett:

„Igaz szívből viszonzom, mindnyájuknak, küldött üdvözlőtetüket.

József főherceg.«

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület XXII. közgyűlése. 1913 januárius 26-an tartotta az Erdélyi Kárpát-Egyesület XXII. rendes évi közgyűlést a vármegyeház tanácstermében. Az ülésen jelen voltak: Adorján Róbert, Baumann László, Boga Lajos, Brutsi László, Deák Zsigmond, Dobos Gergely, dr. Eisler Mátás, dr. Gergely Albert, dr. Gámán József, Gáspár Gyula, Gyöngyössy Béla, Ince Gerő, dr. Jékely Dániel, Kallay Miklós, dr. Lászlóffy István, Losonczy János, Merza Gyula, Mikes Ödön, Müller Béla, Pap Kristóf, Puskás Béla, Petran József, dr. Ruzitska Béla, Sárdi Lőrinc, K. Sebestyén József, dr. Szádeczky Lajos, dr. Szentkirályi Ákos, Tanács József, dr. Török Imre, Tóth Kálmán, Varga Lajos, dr. Várady Auréli, Vészi Béla, Virágháty Gyula, Zágonyi Viktor és M. Kovács Géza stb. Elnökül dr. Szádeczky Lajos alelnök. Elnöklő alelnök lendületes beszéddel (il vezércikk) nyitja meg az ülést és azután jelenti, hogy gróf Lázár István elnök, báró Mannsberg Sándor és dr. Kosutány Ignác alelnökök akadályozasuk miatt nem jelenhettek meg az ülésen. Javasolja, hogy a közgyűlés intézzen üdvözlő táviratot József főherceg egyesületi védőhöz és ugyancsak üdvözlő távirat intéztesse a távollévő elnökhöz gróf Lázár Istvánhoz. Egyben a jegyzőkönyv vezetésére felkérte ifj. dr. Szentkirályi Ákost, a jegyzőkönyv hiátelésítésére pedig Ince Gerő kur. bírót és Deák Zsigmond ezredest. A közgyűlés elnök javasatait elfogadta és ezután M. Kovács Géza olvasta fel a választmány évi jelentését. (Egész

terjedelmében folyóiratunk más helyén közöljük.) A jelentést közgyűlés jóváhagyólag vette tudomásul. Ezután felolvastattott a számvizsgálók jelentése, a melynek alapján a közgyűlés Merza Gyula főpénztárosnak az 1911. és 1912. évre a felmentvényt megadta és ugyneki, valamint Tanács József ellenőrnök jegyzőkönyvi köszönetet, szavazott. Ezután Merza Gyula előterjesztésére tárgyalták az évi költségvetést. Ezután M. Kovács Géza főtitkár betegsége miatt Tanács József tartotta meg rökötönzött emlékbeszédét (Folyóiratunk más helyén közöljük) légrády Terray István elhunyt örökös tag felett, aki az egyesület munkáját méltányolva, pár évvel ezelőtt 1000 koronás alapítványt tett. A közgyűlés a szónokot megéljenczte. Az elnökség és választmány mandátuma lejárván dr. Szádeczky Lajos elhagyta az elnöki széket, amelyet Ince Gerő kuriai bíró, korelnök foglalt el és azután dr. Török Imre kandidáló bizottsági elnök indítványára közfelkiáltással megválasztották az új tisztkart és választmányi tagokat. Nagyobb részben a régiek maradtak s csak a megüresedett állásokra kerültek be új emberek. Nevezetesen alelnökké választott dr. Ruzitska Béla egyet. tanár, titkár lett ifj. dr. Szentkirályi Ákos, jegyző Orosz Endre. A turista-osztálynál alelnökké Kovács Aladár, az idegforgalmi osztálynál Fesz József alelnökké, Szegzárdy József pedig titkárrá választott. A fürdőügyi osztálynál jegyzővé választott Balás Jenő mérnök, továbbá a Székely osztály elnökévé Deák Zsigmond ezredes. Ujjonnan megválasztott választmányi tagok lettek még Gáspár Gyula, dr. Filep Gyula és Csató Ferenc csendőrezredes. Az indítványok során határozottan kijmondotta a közgyűlés, hogy Erdély fürdőjének fellendítése céljából fürdőügyi kongresszust rendez és a Melegsamos forrásvidékénél menedékházat létesít. A közgyűlés az elnök életével ért véget.

Főszerkesztő: dr. Szádeczky Lajos. Felelősszerkesztő: M. Kovács Géza.